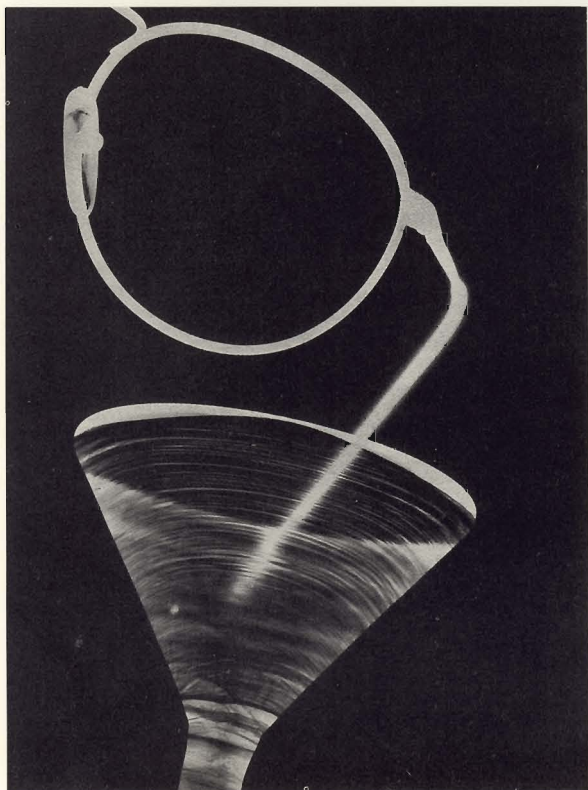

2. In de donkere kamer

Experimenten uit de doka

Materiaal Een donkere kamer, bijvoorbeeld door een gedeelte van een gang door middel van zwart landbouwplastic en afplakband lichtdicht te maken; enkele tafels, fotobakken van 18×24 cm voor ontwikkelen, een fixeerbak en enkele emmers spoelwater; een vergrotingsapparaat (liefst meerdere, zodat in groepjes gewerkt kan worden), een dokalamp, lichtgevoelig papier op briefkaartformaat; ontwikkelvloeistof, fixatief en enkele theedoeken. De kinderen nemen van thuis verschillende kleine voorwerpjes mee: knopen, punteslijper, kurketrekker, zakmesje, bloemen, bladeren, kleine speelgoedjes, radertjes van een oude wekker en ga zo maar door.

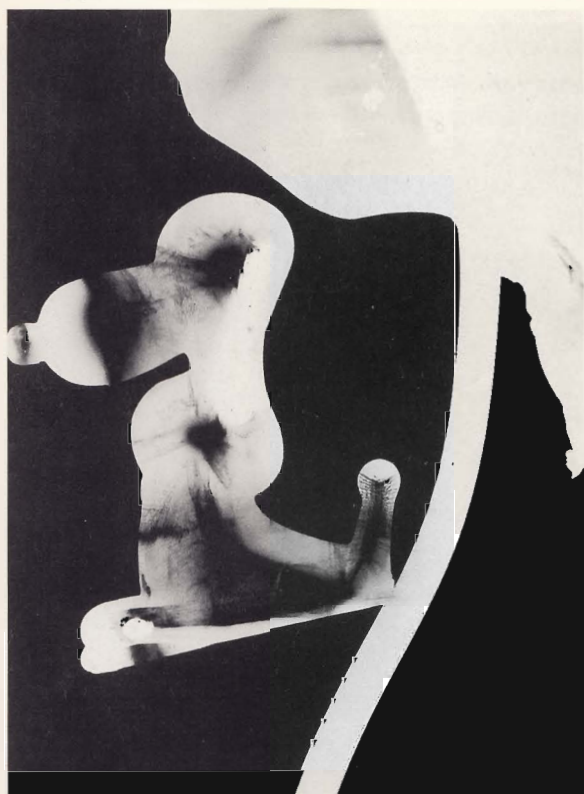
Fotogram

Fotogrammen zijn in feite licht- (of contrast-) afdrucken van voorwerpen. Er komt geen fototoestel en geen negatief aan te pas. Het leuke van een fotogram maken ligt vooral in het opvallend worden van de contour(en) van de dingen, voor het al of niet licht-

doorlatende effect ervan. Bovendien wordt er met meerdere objecten gecomponeerd: over elkaar leggen, ruimtelijke dingen worden 'plat', papier goed verdelen door afsnijdingen toe te passen e.d. Fotogrammen maken vormt een uitstekende voorbereiding op het echte fotograferen. Doordat de kinderen zelf in de doka met het lichtgevoelige papier werken en bovendien leren wat ontwikkelen en fixeren is, raken ze al met de echte fotografische (en dus ook chemische) processen van een foto vertrouwd.

Hoe gaan we nu te werk?

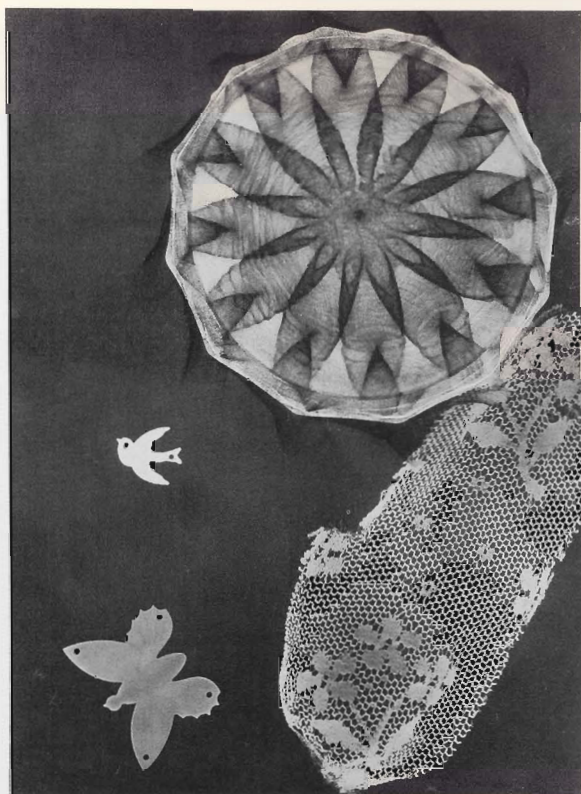
Het zal niet lukken om fotogrammen te maken met de hele klas; we moeten dus werken in beperkte groepjes. Eerst wordt duidelijk gemaakt hoe je een afdruk kunt maken van bijvoorbeeld een krasdia of een negatief van thuis. Zijn de kinderen theoretisch op de hoogte hoe het nu zit met licht, foto en chemie – waarbij het niet nodig is diep in te gaan op de chemische processen – dan laten we ze allerlei voorwerpjes uit de natuur, spullen uit het huishouden of speelgoed

Experimenten uit de doka

meenemen. Plat of ruimtelijk, ondoorzichtig of transparant als het maar klein spul is. Op school zelf completeren we deze verzameling met bladeren, bloemen, takjes, grassen, gedroogde vruchten e.d. De doka wordt gereedgemaakt met zwart plastic. Als ingang gebruiken we over elkaar sluitende stukken, net als bij een toneelgordijn. Er mag nagenoeg geen lichtstraaltje méér binnendringen. Verlengsnoeren voor vergrotingsapparaten en lampen worden buiten het loopveld gelegd en vastgeplakt. Zijn deze voorzieningen klaar dan pas worden de bakken gevuld met ontwikkelaar en fixeër. Het fotopapier (briefkaartformaat) bewaren we in een donkere – dus lichtdichte – doos en we zorgen dat de voorwerpjes binnen handbereik op een tafel liggen.

We doen enkele fotogrammen voor, waarbij al onze handelingen kort mondeling worden toegelicht: dokalamp aan, fotopapier onder de vergroter, een compositie maken met voorwerpjes, vergroter aanknippen (10 tot 15 tellen), vergroter uitdoen, ontwikkelen en fixeren. Even in het spoelwater (lichtdichte doos goed dicht?) en buiten de doka de fotogram(men) bekijken. Gefixeerde fotogrammen worden verzameld in een emmer water om ze na afloop nog eens flink na te spoelen.

Gebruiken we plastic fotopapier dan blijven de afdrucken mooi plat. Bij het echte fotopapier gaan de foto's nogal krullen en kan er beter gewerkt worden met een glans- of droogapparaat.

Zijn er een stel fotogrammen gemaakt dan worden ze geordend: goed of slecht ontwikkeld? Daarna worden de 'voorwerpen' bekeken; een magnifieke afdruk van een fles, een vreemde klontering van op snoepsleutels lijkende sleutelbos e.d. Deze eenvoudige, maar door de organisatie ervan gecompliceerde activiteit, is de allereerste stap naar het eigenlijke dokawerk. En ook al lijken de resultaten nog lang niet op echte foto's, toch voelen de kinderen hoe zij een tipje van de sluier die over de wereld van de foto hangt, hebben opgelicht.